

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Основи теорії комунікації

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітньо-професійні програми Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю
спеціалізація _____
вид дисципліни _____ обов'язкова
факультет _____ соціологічний

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

«15» червня 2022 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Лариса ХИЖНЯК, доктор соціолог. наук, проф., професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій (денна форма)

Олександр ХИЖНЯК, доктор соціолог. наук, доцент, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій (заочна форма)

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Протокол від « 27 » квітня 2022 року № 3

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

Віль БАКІРОВ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Гарант освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від « 21 » червня 2022 року № 10

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична підготовка здобувачів у галузі соціальних комунікацій, опанування ними основними теоріями й базовими моделями комунікативного процесу, ознайомлення з видами, формами, рівнями, сучасними трендами розвитку соціальних комунікацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Володіння основними методами, способами і засобами одержання, зберігання, переробки інформації, мати навички роботи з комп'ютером.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріальним апаратом соціології, реклами та зв'язків з громадськістю.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК14. Здатність організувати підготовку до випуску, виробництва і розповсюдження рекламної продукції, включаючи текстові та графічні, робочі та презентаційні матеріали в рамках традиційних і сучасних засобів створення рекламних та PR повідомлень.

Завдання вивчення дисципліни: надати уявлення про теорії, які описують функціонування і розвиток соціальних комунікацій; отримати комплекс знань про інформаційно-комунікативну індустрію як соціальний інститут; сформулювати уявлення про інтегровані комунікації, розвиток яких тісно пов'язаний з розвитком людської цивілізації, зокрема, зі зміною основних соціальних, політичних та економічних укладів, з технологічними і технічними революціями; ознайомити зі структурами, рівнями, формами та видами соціальних комунікацій, комунікативними бар'єрами.

1.3. Кількість кредитів – 6.

1.4. Загальна кількість годин – 180.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	10 год.
Самостійна робота	
116 год.	160 год.

1.6. Заплановані результати навчання – контрольна робота, екзамен.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні демонструвати такі результати навчання:

Програмні результати навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології, реклами, зв'язків з громадськістю в професійній діяльності.

РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач у сферах соціології, реклами та зв'язків з громадськістю, дотримуючись професійних етичних норм.

РН08. Обґрунтувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН12. Володіння знаннями і навичками роботи в соціологічних службах, прес-службах, у засобах масової інформації, відділах реклами, зв'язків з громадськістю, в комунікаційних агентствах.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі

Тема 1. Вступ до теорії комунікації

Роль комунікацій у взаємодії в системі “людина – суспільство”. Стадії комунікації в природі і суспільстві. Сучасний світ як світ комунікацій. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій. Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна індустрія як соціальний інститут. Об'єкт та предмет теорії комунікації. Інтегровані комунікації. Цифрові комунікації. Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи дослідження комунікації. Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституалізація в соціально-комунікаційній сфері. Типологія соціальних комунікацій. Комунікативні революції. Міфи і реальність про природу комунікації.

Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи

Основні функції комунікації. Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості. Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Основні міждисциплінарні підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Інтеракціоністська група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Процес та етапи розвитку засобів комунікації. Г. М. Маклюен про новий поворот в оцінці комунікацій, про холодні і гарячі засоби масової комунікації.

Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації

Ознаки комунікації: антропологічна, соціальна, кодувальна, процесуальна. Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування та декодування в комунікаційних процесах. Класифікація комунікаційних повідомлень. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів. Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уївером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко. Комунікативне середовище. Сфери комунікації.

Тема 4. Комунікативні бар'єри

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій.

Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її історія, види, методи, мімікрія, роль в різних типах суспільств.

Етичний вимір комунікацій та етичні комунікативні бар'єри. Етика комунікаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів. Соціальні технології подолання комунікативних бар'єрів.

Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій

Тема 5. Види соціальних комунікацій

5.1. Вербальна комунікація

Семіотика, синтактика, семантика, прагматика. Основні типи знакових систем. Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Мова як спосіб передачі інформації. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, акумулятивна, конструктивна, емоційна, контактовстановлююча, етнічна. Види мовної діяльності (говоріння, слухання, лист, читання). Стилi мовлення: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний. Діалог, монолог, полілог як комунікація. Стратегії вербального впливу.

5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація

Невербальна комунікація, її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації. Види невербальної комунікації: кінетика, проксемика, хронеміка, окулістика, такесика та сенсорика. Невербальні компоненти комунікації: погляд, дотики, жести. Способи взаємозв'язку між вербальною і невербальною комунікацією. Національний стиль комунікації. Характеристики національного стилю комунікації: соціокультурні, аксіологічні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні.

Сутність, призначення паравербальної комунікації. Засоби паравербальної комунікації: види, правила використання. Інтонація, тональні і темброві особливості мови, манера говорити та їхня роль у паравербальній комунікації. Характеристики голосу як засобу досягнення ефективної комунікації. Гендерний аспект паравербальної комунікації. Правила використання паравербальних засобів для впливу на аудиторію в комунікаціях.

Тема 6. Прикладні соціальні комунікації

6.1. Кризові комунікації

Інформаційні характеристики кризової ситуації. Поняття та особливості кризової комунікації. Об'єкти кризових комунікацій. Комплекс кризових комунікацій. Операціональні цілі кризових комунікацій. Теорії кризової комунікації. Теорія відновлення іміджу. Ситуаційна теорія кризової комунікації.

Сучасні тренди кризових комунікацій. Технологічні напрями кризової комунікації. Ефективна кризова PR програма. Теоретичні основи менеджменту цифрових кризових комунікацій.

6.2. Релігійні комунікації

Поняття релігійної комунікації. Комунікаційна система релігії. Напрями релігійних комунікацій. Фундаментальні, першопочаткові жанри релігійної комунікації. Інформаційно-семіотична основа релігійної комунікації. Елементи, що належать до релігійної комунікативної системи: релігійна мова, сакральні тексти, релігійні ЗМК, проповідь, молитва, культові дії та ін.

Вертикальна та горизонтальна релігійна комунікація. Моделі та основні принципи вертикальної релігійної комунікації. Три моделі горизонтальної релігійної комунікації.

Релігійні інтернет-комунікації. Можливості та функції засобів релігійної комунікації в інтернеті. Особливості релігійної комунікації через посередництво послання.

6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація

Поняття міжкультурної комунікації. Характерні риси міжкультурної комунікації. Культурна дистанція. Основні теорії міжкультурної комунікації. Причини порушень міжкультурних комунікацій. Умови міжкультурної комунікації. Зони міжкультурної комунікації. Види міжкультурної комунікації. Культурно-мовний код. Міжкультурна комунікація як потрійний переклад: міжмовний, міжкультурний, міжособистісний. Поняття, симптоми, форми вияву, причини кроскультурного шоку. Фактори, що впливають на кроскультурний шок. Фази кроскультурного шоку і комунікативні засоби подолання його негативних наслідків.

Політична комунікація в сучасному суспільстві. Функції політичної комунікації. Процес і моделі політичної комунікації. Політична публічна комунікація: сутність, характерні риси. Політична непублічна комунікація: сутність, форми, види. Три основних способи політичної комунікації, що базуються на використанні різних засобів: комунікація через друковані (преса, книги, плакати і т.ін.) і електронні засоби (радіо, телебачення і т.ін.) масової інформації; комунікація через організації (передавальною ланкою служать політичні партії, групи інтересів і т.ін.); комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків колективних суб'єктів, які реалізують громадянські ініціативи.

Тема 7. Рівні соціальних комунікацій

7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації

Поняття міжособистісної комунікації. Передумови міжособистісної комунікації. Мовна поведінка в міжособистісній комунікації. Почуття та емоції в міжособистісній комунікації. Аксіоми міжособистісної комунікації. Комунікативні стилі в міжособистісній комунікації. Поняття, види, функції групових комунікацій. Специфіка групових комунікацій. Прагматика групових комунікацій.

Організаційні комунікації. Природа комунікації в організації. Організаційні структури та комунікативна поведінка персоналу організації. Методи вивчення комунікативних процесів в організаціях. Соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях. Роль систем телекомунікацій в розвитку організацій. Комунікативні канали і комунікативні ролі в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.

Роль чуток в комунікативному просторі організацій. Корпоративні (офісні) комунікації. Тренди організаційних комунікацій ХХІ століття. Стратегічні організаційні комунікації. Вербальні, невербальні, паравербальні комунікації в організації. Зовнішні і внутрішні організаційні комунікації. Організаційні комунікації у кризових ситуаціях. Ефективність і безпека організаційних комунікацій.

7.2. Публічні комунікації

Еволюція ідеї публічного і приватного та її вплив на соціологічне вивчення публічних комунікацій. Публічна комунікація як різновид соціальної комунікації. Співвідношення понять «публічна комунікація», «публічна інформація», «публічна політика». Мета публічної комунікації. Публічний сектор, публічна комунікація і публічна політика. Основні підпростори-рівні публічності. Публічна комунікація і публічний простір. Завдання публічного простору. Архітектурні особливості публічного простору та їх вплив на публічні комунікації. Соціологічні концепції публічного простору. Характерні риси комунікацій у публічному просторі.

7.3. Масові комунікації

Поняття, особливості масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікацій. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

Теорія масової комунікації Г. М. Маклюєна. Г. М. Маклюєн про зміни в комунікаціях, що викликані введенням писемності і друку. Теорія медіа як ампутація.

Теорія масової комунікації Д. МакКуела. Карта теорій масс-медіа, запропонована Д. МакКуелом. Процес медіації, види та елементи масс-медіа. Принципи, структури і функціонування масс-медіа. Проблема відповідальності масс-медіа перед суспільством. Д. МакКуел про інформацію, мережеву комунікацію та Інтернет.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п (с)	с. р.		л	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі								
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 4. Комунікативні бар'єри	12	2	2	8	12	1	1	10
Разом за розділом 1	48	8	8	32	48	4	4	40
Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 5. Види соціальних комунікацій	34	6	6	22	34	2	1	30
5.1. Вербальна комунікація	15	2	2	11				
5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація	19	4	4	11				
Тема 6. Прикладні соціальні комунікації	46	8	8	32	54	2	1	50
6.1. Кризові комунікації	14	2	2	10				
6.2. Релігійні комунікації	14	2	2	10				
6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація	20	4	4	12				
Тема 7. Рівні соціальних комунікацій	52	10	10	32	46	2	2	42
7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації	19	4	4	11				
7.2. Публічні комунікації	14	2	2	10				
7.3. Масові комунікації	19	4	4	11				
Разом за розділом 2	132	24	24	74	134	6	4	120

Усього годин	180	32	32	116	180	10	8	162
--------------	-----	----	----	-----	-----	----	---	-----

4. Теми семінарських занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі		
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	2	1
Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи	2	1
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	2	1
Тема 4. Комунікативні бар'єри	2	1
Разом за розділом 1	8	4
Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій		
Тема 5. Види соціальних комунікацій	6	1
5.1. Вербальна комунікація	2	
5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація	4	
Тема 6. Прикладні соціальні комунікації	8	1
6.1. Кризові комунікації	2	
6.2. Релігійні комунікації	2	
6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація	4	
Тема 7. Рівні соціальних комунікацій	10	2
7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації	4	
7.2. Публічні комунікації	2	
7.3. Масові комунікації	4	
Разом за розділом 2	24	4
Усього годин	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Робота з рекомендованою основною й допоміжною літературою до тем навчальної дисципліни	21	25
2	Виконання завдань до тем навчальної дисципліни	14	25
3	Підготовка до семінарських занять (дискусії)	14	25
4	Підготовка тексту і презентації контрольної роботи	25	32
5	Підготовка до поточного контролю знань	21	25
6	Підготовка до екзаменаційної роботи	21	30
	Разом	116	162

6. Індивідуальне завдання

Не передбачено начальним планом.

Контрольна робота

Контрольна робота складається з трьох завдань, які здобувачі презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру прикладної соціології та соціальних комунікацій у письмовому вигляді або в період онлайн-навчання представляють на перевірку до Google class room.

Завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких базових моделей соціальної комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації

Проведіть порівняльний аналіз наведених моделей комунікації, визначте їх переваги, вади та обмеження. Наведіть приклади.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують сутність і процес соціальної комунікації (min 15 понять).

3. Напишіть рецензію на одну з публікацій, що присвячені актуальним проблемам соціальної комунікації:

1. Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.
2. Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.
3. Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.
4. Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.
5. Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.
6. Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.
7. Кушнір Р. Мистецтво відповідального спілкування, або як знаходити глибоке порозуміння з іншою людиною. Видавництво Коло, 2017. 240 с.
8. Ланье Джарон. Десять причин видалити акаунт із соцмереж просто зараз. Видавництво Vivat, 2020. 176 с.
9. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2019. 381 с.
10. Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.
11. Малкольм Гладвелл. Розмова з незнайомцями «Що слід знати про людей, яких ми не знаємо». К.: КМ-Букс, 2020. 352 с.
12. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація. Видавництво Академія, 2012. 288 с.
13. Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.
14. Меєр Ерін. Культурна карта. Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
15. Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Vivat, 2021. 192 с.
16. Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.

17. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
18. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. Харків: Фолио, 2018. 792 с.
19. Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! / пер. з англ. Київ: Паливода А. В., 2018. 399 с.
20. Стівенс-Давідовіч Сет. Усі брешуть, але інтернет знає твої думки. Видавництво K.Fund, 2018. 304 с.
21. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.
22. Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: 2018. 568 с.
23. Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів / [В. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2018. 276 с.

7. Методи навчання

Лекційні заняття. Методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький; наочні методи - ілюстрація, демонстрація (презентація лекцій).

Семінарські заняття: есе, аналітичні завдання, індивідуальні й групові проекти та презентація їх результатів, колективне обговорення дискусійних питань; доповіді (реферати), тестові завдання.

8. Методи контролю

Бали виставляються за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті (кейси, аналітичні та творчі роботи, індивідуальні й групові проекти та презентація їх результатів, колективне обговорення; підготовка есе, поточний контроль знань у вигляді тестів, творчих робіт, практичних завдань). Пропуск лекційного (семінарського) заняття відпрацьовується в індивідуальному порядку (письмова робота за темою заняття). Обов'язковим також є виконання завдань, що виносяться на семінарські заняття.

Підсумковий контроль навчальних досягнень відбувається на письмовому екзамені у комбінованій формі: виконання тестів доповнюється написанням відповідей на творчі проблемні завдання. За підсумками роботи виставляється підсумкова семестрова оцінка у відповідності зі шкалою оцінювання.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 120 хвилин. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені: теоретичне питання – 5 балів; тести – 35 балів (35 тестових завдань x 1 бал = 35). У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає екзамен та одержує загальну нульову оцінку (0). У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (запровадження воєнного стану, карантинних обмежень з заборотою відвідування ЗВО) надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформах Zoom, Google Classroom** в курсі «Основи теорії комунікації».

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, контрольна робота				Екзам- ен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контроль- на робота	Ра-з ом		

T 1	T 2	T 3	T 4	T 5.1	T 5.2	T 6.1	T 6.2	T 6.3	T 7.1	T 7.2	T 7.3	(4 бали x 3 завдання = 12) 12			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		60	40	100

Загальна оцінка навчальної діяльності складається з компонентів:

№	Вид роботи	Кількість балів за роботу	Кількість видів роботи (завдань)	Сума балів
1	Завдання до тем семінарів, дискусії, доповіді, поточний контроль знань	4	12	48
2	Завдання до контрольної роботи	4	3	12
3	Екзаменаційна робота			40
				Разом: 100

Критерії оцінювання поточного контролю знань

Високий рівень 4 бали	Відповідь повна, глибока, змістовне знання матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями дисципліни; характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3 бали	Відповідь повна, знання теоретичного матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями. Однак є неточності, немає креативний підхід.
Низький рівень 2 бали	Відповідь характеризується слабким і невпевненим знанням матеріалу. Однак багато помилок, немає обґрунтування.
Дуже низький рівень 1 бал	Дуже слабе і невпевнене знання матеріалу. Багато помилок, немає обґрунтування, не наведено приклади.
Незадовільний рівень 0 балів	Дуже слабкий рівень знання основ теорії комунікації; відсутні навички виконання завдань, немає участі в дискусії, змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи здобувач може отримати до 12 балів: до 4 балів за кожне з 3-х завдань (4 бали x 3 завдання = 12 балів):

Критерії оцінювання одного завдання контрольної роботи

Критерії	Кількість балів
Відповідь на завдання повна, змістовна	4
Відповідь повна, але з незначною помилкою	3
Відповідь не досить повна та (або) із 2-3 суттєвими помилками	2
Відповідь частково обґрунтована, містить суттєві помилки	1
Відповідь неповна та (або) не відповідає змісту завдання	0

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40. В екзаменаційному білеті два питання. Перше питання - тестові завдання: 35 тестів оцінюються до 35 балів (1 бал за одну правильну відповідь), друге питання оцінюється до 5 балів.

Критерії оцінювання другого питання (завдання) екзаменаційної роботи

Критерії	Кількість балів
Відповідь повна, змістовна, обґрунтована	5
Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	4
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	3

Відповідь не досить повна та та з суттєвими помилками	2
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження обмежень в умовах воєнного стану, пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** у курсі «Основи теорії комунікації».

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна

Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с.

Ручка А., Танчер В., Шевель І. Класичні та неокласичні соціологічні теорії. Житомир: Вид-во Рута, 2016. 104 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2017. 260 с.

Писаревський І. М. Професійно-комунікативна компетентність (в туризмі): підручник / І. М. Писаревський, С. А. Александрова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 175 с.

Допоміжна

Наукові журнали

Соціальні комунікації: теорія і практика. – <https://new.comteka.com.ua/index.php/journal/index>

Актуальні питання гуманітарних наук. – <http://www.apn-journal.in.ua/about>

Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – <https://sociology.knu.ua/uk/aktualni-problemi-sociologiyi-psihologiyi-pedagogiki>

Образ. Науковий фаховий журнал із соціальних комунікацій. – <https://obraz.sumdu.edu.ua/>

Соціологія: теорія, методи, маркетинг – <http://stmm.in.ua/archive/>

Український соціологічний журнал – <https://periodicals.karazin.ua/usocjour>

Український соціум – <https://ukr-socium.org.ua/uk/>

Соціологічні студії – <https://vnu.edu.ua/uk/publishing/sociologichni-studiyi>

Соціологія права – <http://soclaw.idpnan.kyiv.ua/>

Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Літературознавство. Соціальні комунікації / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара.

Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Соціальні комунікації. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

Бази даних соціологічних досліджень

The European Social Survey (the ESS) – <http://www.europeansocialsurvey.org/>

International Social Survey Programme (ISSP) –
<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/>
Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov) –
<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/>
Open Society Archivum – <https://www.osaarchivum.org/>

Словники

Стратегічні комунікації: [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан / за заг. ред. В.А. Ліпкана. К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2016. 400 с.

Статті. Монографії

Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: ГРАНІ, 2020. 100 с.

Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства : монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.

Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.

Бодрецький М. В. Кризи в Україні, їх причини та наслідки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 4 (21). С. 457–470.

Васильєва Л. А. Особливості та роль публічних комунікацій в сучасному соціумі. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1(40). С. 77–81.

Гаврилюк Ю. М., Недогонов Д. В., Мокрецова Н. Я. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 2. С. 29–37.

Гілен П. Культура в підмурках громадянського суспільства / Паскаль Гілен, Тайс Ляйстер; за ред. Б. Філоненка, К. Носко; пер. з англ. Харків: IST publ. (Леонова А. Р.), 2018. 117 с.

Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 47. Том 2. С. 205–208.

Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Даниліна О., Каліна І., Штепенко О. Інтеграція міжкультурної комунікації у вітчизняний освітній процес. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 45. Том 1. С. 194–199.

Довбня О. М. Єдність і суперечливість інтересів як чинник соціальних змін у сучасному українському суспільстві. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 1. С. 109–117.

Досенко А. Комунікаційні платформи: сучасне бачення. *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2021. Том 12 (1). С. 98–106.

Досенко А. Інтерфейс комунікаційних платформ: основи концептуальних підходів трактування. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 47–58.

Закордонець Н., Левчик І., Мазур О. Особливості міжкультурної комунікації в поліетнічних групах у дистанційному навчанні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 44. Том 1. С. 272–276.

Зоріч О., Беріша Х., Джелетович М., Ракіч М. Комунікологія в соціально-педагогічній практиці (англійською мовою). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2019. Том 8. С. 61–67.

Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.

Кондов К. В., Васильєва Н. О. Соціальний контроль як технологічний засіб управління соціальною напруженістю в структурній теорії Роберта Мертона. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 1. С. 100–109.

Кондов К. В. Поняття соціального контролю в соціологічній концепції «зміщення влади» Е. Тофлера. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3–4. С. 74–83.

Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 537 с.

Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.

Максимович О. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2017. Вип. 39. С. 85–89.

Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.

Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Віват, 2021. 192 с.

Наумова М. Ю. Від «тотально відчужених» до «громадян»: наявні стани та латентні тенденції громадянської культури в Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3–4. С. 54–64.

Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.

Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка [під ред. Горбачика А. П., Куценко О. Д., Судакова В. І., Мазурика О. В. Петрушиної Т. О., Сидорова М. В.-С.]. К.: Логос, 2019. 240 с.

Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 150–156.

Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! / пер. з англ. Київ: Паливода А. В., 2018. 399 с.

Ратнеш Двіведі, Сара Т. Парлоу Лефевр, Б'ют Сват. Міжнародний тероризм і телебачення: аналітичний дискурс на основі медійного регулювання висвітлення тероризму до і після сценарію 9/11(англійською мовою). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2018. Том 7. С. 6–15.

Ручка А., Наумова М. Динаміка ціннісних пріоритетів громадян України за період 1991-2016 рр. // *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2016. Випуск 3. С. 57-67.

Сердюк Н. А. Сучасні індикатори соціальної правової держави. *Соціологія права*. 2018. Випуск 1-2. С. 41-46.

Соколова К. О. Методики ідентифікації консервативних та ліберальних цінностей в ХХ столітті. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 2. С. 127-135.

Соціальні комунікації і мистецтвознавство в аспекті сучасних цивілізаційних концепцій: збірник наукових праць [наук. ред.: Чебанова О.Є.]. У 2-х т. Т. І. Київ: КиМУ, 2020. 389 с.

Судаков В. І. Теоретичний синтез в соціології як рефлексивний процес та логіко-гносеологічна процедура. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2019 № 4. С. 4–12.

Судаков В. І. Тенденції епістемологічного розвитку сучасної соціології та концептуальні суперечності систематизації соціологічного знання. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3-4. С. 5–14.

Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.

Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць*. Вип. 76. 2017. С. 166–173.

Хижняк О. В. Метаморфози наукових комунікацій і віддалена наукова робота в оцінках українських молодих вчених. *Габітус*. 2020. № 15. С. 20–24.

Храбан Т., Храбан І. Комунікативно-компенсаційні процеси в соціальній мережі. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 59–69.

Холод О. Телеінмутація суспільства (особливості самоізоляції аудиторії від суспільства та його трансформація). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2019. Том 8. С. 36–41.

Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.

Шуліка А. А. Вплив мережевої форми політичної комунікації на організаційні особливості сучасних політичних груп. *Політичне життя*. 2018. № 4. С. 57–61.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

The American Communication Association [Електронний ресурс] [сайт] – <http://www.americancomm.org/>

Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. Інформація і право. 2011. № 1. С. 41–49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11.

Гаврилюх Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрана.

Кір'янова О. Л. Соціальні комунікації у системі «автор–видавець–читач» засобами трендових медіа-інновацій. *Технологія і техніка друкарства*. 2022. № 2(56). С. 119–124. [https://doi.org/10.20535/2077-7264.2\(56\).2017.116270](https://doi.org/10.20535/2077-7264.2(56).2017.116270)

Крисько Ж. Роль ділових комунікацій в управлінні організацією. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-4>

Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.soe.kiev.ua>

Поняття та суть соціальної комунікації. Види та засоби соціальної комунікації. <https://shkolyariki.ru/uk/prezentacii/ponyatie-i-sut-socialnoi-kommunikacii-vidy-i-sredstva-socialnoi.html>

Почапська О. І. Бінарні концепти «свій» – «чужий»: специфіка використання в побудові комунікативної взаємодії з аудиторією в часописі «Сурма». *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2017. Том 5. С. 100–105.

Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>

Єршова Н. Г. Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/104.pdf

Ian Bremmer. The Power of Crisis: How Three Threats – and Our Response – Will Change the World. Publisher: Simon & Schuster. 2022. 272 p. Сила кризи: як три загрози – і наша відповідь – змінять світ

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.

Paul C. Strategic Communication: origins, concept, and current debates. PRAEGER, 2011. 240 p.

The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

12. Перелік екзаменаційних питань

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі.
2. Проблема співвідношення теорії та практики соціальних комунікацій.
3. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.
4. Поняття соціальної комунікації, її схема, елементи та функції.
5. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації.
6. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.
7. Тренди розвитку соціальних комунікацій: глобалізація комунікацій, віртуалізація комунікацій, візуалізація комунікацій.
8. Закони та категорії теорії комунікації. Функції теорії комунікації. Методи теорії комунікації.
9. Еволюція розвитку засобів комунікації. Комунікативні революції та їх вплив на соціальні комунікації та розвиток суспільства.
10. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.
11. Комунікативний процес та його елементи. Кодування і декодування в комунікаційних процесах.
12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.
13. Структурні моделі комунікації.
14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.
15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.
16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.
17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.
18. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.
19. Практики комунікацій і їх розмаїття. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.
20. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, організаційна, публічна, ділова, масова.
21. Прикладні соціальні комунікації: кризові, релігійні, міжкультурні, політичні.
22. Невербальна комунікація та її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації.
23. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
24. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті іншої культури.
25. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси. Комунікативна компетентність.
26. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.

27. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низько контекстуальних культур Е. Холла. Теорія культурної грамотності Е. Хірша. Теорія культурних вимірів Г. Хофштеде.

28. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

29. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей. Аналіз комунікативних мереж. Аналіз каналів соціальної комунікації в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.

30. Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.

31. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.

32. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.

**Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин
непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через
пандемію)**

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженням розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженням розкладом занять) проводяться у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформах Zoom і Google Classroom** в курсі «Основи теорії комунікації».